

הל' מזוזה [א] - המצוה של מזוזה רב דניאל שטיין

א. שו"ע (סי' רפ"ה סע' א') - מצות עשה לכתוב פ' שמע והיה אם שמוע ולקבעם על מזוזת הפתח.

ב. רמב"ם (פ"ה תפילין ה"ז) - וקודם שיקבענה במזוזת הפתח מברך תחלה, ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו לקבוע מזוזה ואינו מברך בשעת כתיבתה שקביעתה זו היא המצוה.

ג. גמ' קידושין (לד.) - ונקיש מזוזה לתלמוד תורה, לא סלקא דעתך, דכתיב למען ירבו ימיכם, גברי בעי חי, נשי לא בעי חי.

ד. גמ' גיטין (מה:): - ס"ת תפלין ומזוזות שכתבן וכו' אשה וקטן וכו' וכו' פסולין, שנאמר וקשרתם... וכתבתם, כל שישנו בקשירה ישנו בכתיבה, וכל שאינו בקשירה אינו בכתיבה.

ה. גמ' מנחות (לד.) - ת"ר וכתבתם יכול יכתבנה על האבנים, נאמר כאן כתיבה ונאמר להלן כתיבה, מה להלן על הספר, אף כאן על הספר, או כלך לדרך זו נאמר כאן כתיבה ונאמר להלן כתיבה, מה להלן על האבנים, אף כאן על האבנים, נראה למי דומה, דנין כתיבה הנוהגת לדורות מכתובה הנוהגת לדורות, ואין דנין כתיבה הנוהגת לדורות מכתובה שאינה נוהגת לדורות, וכמו שנאמר להלן ויאמר להם ברוך מפיו יקרא אלי את הדברים האלה ואני כותב על הספר בדיו, אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי, רחמנא אמר על מזוזות, ואת אמרת נילף כתיבה כתיבה, אמר קרא וכתבתם, כתיבה תמה, והדר על המזוזות, ומאחר דכתיב וכתבתם, האי גזירה שוה למה לי, אי לאו גזירה שוה, הוה אמינא ליכתבא אאבנא וליקבעה אסיפא, קמ"ל.

ו. חזון איש (סי' קע"ג אות ב') - שהמצוה שפרשה כולה בבת אחת תהא כתובה על מזוזות וממילא אין פעולת הכתיבה שרש המצוה אלא היות הפרשה כתובה על מזוזות ומושג וכתבתם מתפרשת כתיבה תמה של כל הפרשה תנתן על מזוזה וממילא אין פשוטה לכתוב על מזוזה עצמה שעד שתגמר הפרשה אין כאן מצוה כלום ע"כ כתיבה תמה והדר על מזוזות.

ז. תוס' ב"ק (נו:): ד"ה בההיא - משום דעוסק במצוה, ודוקא בשעה דמתעסק בה כגון שוטח לצורכה או משום עסק שצריך לה לאבידה, אבל בשביל שאבידה בביתו לא יפטר מלמיתב ריפתא לעניא, כיון שיכול לקיים שתייהם כדמוכח בסוכה (כה). דלא נפקא לן מקרא דעוסק במצוה פטור מן המצוה אלא דוקא היכא שאינו יכול לקיים שתייהם, וסברא הוא דאטו אדם שיש לו תפילין בראשו וציצית בבגדו ומזוזה בפתחו יפטר מן המצות.

ח. רמב"ם (פי"א ברכות ה"ט) - כל מצוה שהיא מזמן לזמן כגון שופר וסוכה ולולב ומקרא מגילה ונר חנוכה, וכן כל מצוה ומצוה שהיא קניין לו כגון ציצית ותפילין ומזוזה ומעקה, וכן מצוה שאינה תדירה ואינה מצוייה בכל עת שהרי היא דומה למצוה שהיא מזמן לזמן, כגון מילת בנו ופדיון הבן מברך עליה בשעת עשייתה שהחיינו.

ט. תלמוד ירושלמי מגילה (פ"ד הי"ב) - תפילה ומזוזה מי קודם שמואל אמר מזוזה קודמת רב חונה אמר תפילה קודמת מה טעמיה דשמואל שכן היא נוהגת בימים טובים ובשבתות מה טעמא דרב חונה שכן היא נוהגת במפרשי ימים והולכי מדברים. [רא"ש (הל' תפילין סי' ל') - ומסתברא דהילכתא כרב הונא דמצוה דגופה עדיף]. [הגהות רע"א לשו"ע (סי' רפ"ה) - דמצוה שהיא חובת הגוף עדיפא. נ"ל בפשוטו דהכוונה דהתפילין הוא חוב המוטל על גופו ואין לו אופן לפטור ממנה אבל מזוזה אין החיוב עליו לבנות בית ולקבוע מזוזה רק אם יש לו בית צריך לעשו' בו מזוזה וכו' מש"ה תפילין קודמים].

י. מג"ח (מ' תכ"ג) - דאין צריך לבזבז על מצות עשה יותר מחומש נראה אפשר דגבי מזוזה דבכל רגע עובר בעשה הוא חמור יותר.

יא. תוס' פסחים (כט:): ד"ה רב - ומכאן מוכיח ר"י שהמשהה חמץ בפסח ודעתו לבערו אינו עובר באותה שהייה.

יב. חי' הגר"ח על הש"ס (סי' ג') - ירושלמי ברכות (פ"ט ה"ד) הא דמברך מי שקובע מזוזה בבית חבירו אף שהוא אינו מקיים שום מצוה וקיום המצוה תלוי במי שעליו חיוב המצוה ה"ט כיון שבזוה המעשה יש בה קיום המצוה, מעשה המצוה היא ומברכין על מעשה המצוה שעשה ולא דמי לתולה ציצית בבגדו של פלוני אף שהוא לבוש בעת העשייה בהבגד דלא יהא צריך לברך משום דאין הקיום מצוה בתליית הציצית רק במה שהוא לבוש בטלית שיש בה ציצית לכן אין בגוף עשייתו קיום מצוה ואין זה מעשה מצוה שמברך עליה אבל במזוזה הבית מחויב בקביעת מזוזה ובקביעתו מתקיים המצוה של קביעת המזוזה והרי היא מעשה מצוה ומברכין עליה.

יג. שו"ע (או"ח סי' י"ט סע' א') - ציצית חובת גברא הוא ולא חובת מנא, שכל זמן שאינו לובש הטלית פטור מציצית, ולפיכך אינו מברך על עשיית הציצית, שאין מצוה אלא בלבישתו. [מג"א (ס"ק א') - על עשיית ציצית, שאין בעשייתה מצוה אלא בלבישתה וכו' וצ"ע מ"ש במזוזה דק"ל שצריך לברך כשקובעה כמ"ש ב"ד סי' רפ"ט דהתם נמי קי"ל חובת הדר הוא דכ"ז שאינו דר בתוכה פטור ממזוזה וכ"כ התוס' במנחות דף מ"ד, ולכן נ"ל דסתמא דמילתא במזוזה קובעה כשדר בתוכה לכן מברך על עשייתה אבל טלית מסתמא קובעה בו ציצית עד שלא לובשו לכן אינו מברך על עשייתו ואה"נ אם היה לבוש ציצית ונפסקו לו והטיל בו ציצית אחרים מברך אקב"ו לעשות ציצית כמו במזוזה מיהו י"ל דמיד כשנפסק מחויב לפשטו ולתקנו וע' בשבת דף קי"ח משא"כ במזוזה לא הטריחו רבנן לעקור דירתו ואפשר דה"ה במזוזה אם קבע בו מזוזה קודם שדר בתוכו כשנכנס לדור בתוכו מברך אקב"ו לדור בבית שיש בו מזוזה].

יד. פ"ת (סי' רצ"א ס"ק ד') - עיין בתשו' רבינו עקיבא איגר ס"ס ט' שכתב במי שיצא מדירתו לבית אחר לדור שם ויש שם מזוזה מכבר שהניח הדר הראשון דמחוייב הוא לברך על המזוזה (נ"ל דכונתו שיברך לדור בבית שיש בו מזוזה דברכת לקבוע ל"ש בזה וכו') דזהו מצוה חדשה לו בבית זה וכו', ושוב הביא בשם ס' בר"י בא"ח סימן י"ט שכתב בפשיטות בדין הראשון דשוכר בית שיש בו מזוזה דאינו מברך דלא תקנו הברכה רק על שעת קביעת המזוזה.

טו. רמב"ם (פי"א ברכות ה"ה-ו') - העושה מצוה ולא בירך, אם מצוה שעדיין עשייתה קיימת מברך אחר עשייה ואם דבר שעבר הוא אינו מברך, כיצד הרי שנתעטף בציצית או שלבש תפילין או שישב בסוכה ולא בירך תחלה חוזר ומברך אחר שנתעטף אשר קדשנו במצותיו וצונו להתעטף בציצית, וכן מברך אחר שלבש להניח תפילין, ואחר שישב לישב בסוכה וכן כל כיוצא באלו. אבל אם שחט בלא ברכה אינו חוזר אחר שחיטה ומברך אשר קדשנו במצותיו וצונו על השחיטה, וכן אם כסה הדם בלא ברכה או הפריש תרומה ומעשרות או שטבל ולא בירך אינו חוזר ומברך אחר עשייה וכן כל כיוצא בזה.

טז. שו"ע (סי' רפ"ו סע' ט"ו) - הבית אעפ"י שאין בו דלתות חייב במזוזה ויש מי שפוטר. [ש"ך (ס"ק כ"ה) - ואם קבעה קודם תליית הדלת לא יצא ידי חובתו כשנותן הדלת אח"כ דהוי תולמ"ה ולצאת ידי שניהם יתלה הדלת מיד ויקבענה ואם אי אפשר לתלותה מיד יקבענה בלא ברכה או יברך מתחלה גם על אחרת ויהא דעתו גם על זו וכשיתלה בה הדלת יטלנה ויחזור ויקבענה בלא ברכה או יברך על אחרת ויהא דעתו גם על זו ובזה יוצא ידי כולם].